

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0518U000414

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 02-04-2018

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Йовенко Лариса Іванівна

2. Yovenko Larysa Ivanivna

Кваліфікація: к. пед. н., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 13.00.01

Назва наукової спеціальності: Загальна педагогіка та історія педагогіки

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 30-03-2018

Спеціальність за освітою: вчитель української мови і літератури та народознавства

Місце роботи здобувача: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Код за ЄДРПОУ: 02125639

Місцезнаходження: вул. Садова,2, м. Умань, Уманський р-н., Черкаська обл., 20300, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 74.053.01

Повне найменування юридичної особи: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Код за ЄДРПОУ: 02125639

Місцезнаходження: вул. Садова,2, м. Умань, Уманський р-н., Черкаська обл., 20300, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Код за ЄДРПОУ: 02125639

Місцезнаходження: вул. Садова,2, м. Умань, Уманський р-н., Черкаська обл., 20300, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 14.09.25

Тема дисертації:

1. Образ героя в українській літературі та його інтерпретація в шкільних підручниках ХХ століття
2. The image of the hero in Ukrainian literature and its interpretation in the school textbooks of the XX century

Реферат:

1. У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано новий підхід до вирішення важливої й актуальної проблеми, що полягає у виявленні й розкритті тенденцій розвитку образу героя в художніх творах, що вивчалися у середніх навчальних закладах упродовж ХХ століття, його інтерпретації в шкільних підручниках окресленого періоду та визначенні перспектив упровадження виховного потенціалу національного героя української літератури в сучасний освітній процес. Розкрито міждисциплінарний характер дослідження еволюції образу героя в українській літературі та його інтерпретації в шкільних підручниках ХХ століття, адаптовано методологічний інструментарій історії, філософії, культурології, літературознавства, мовознавства та інших наук. З'ясовано передумови творення образу героя в українській писемній літературі та педагогічній думці ХІ – ХХ століть у контексті розвитку поглядів на досконалу особистість (через образи позитивних героїв-добротворців українських народних казок, звитяжців билин,

героїв народних дум та історичних пісень, ідеал людини у літописних джерелах та повчаннях XI – XIV століття, в педагогічних теоріях і літературних творах XVI – XVIII століття, концепції героїв у творах І. Котляревського, Лесі Українки, Г. Сковороди, П. Куліша, І. Франка, Т. Шевченка та інших українських письменників, ідеалізованих героїв «доби соцреалізму» (жовтєнцята-герої, комсомольці-герої, комуністи-герої, герої праці та ін.), образ героя-сучасника – захисника суверенітету України тощо). У дослідженні обґрунтовано періодизацію розвитку образу героя в шкільних підручниках з української літератури XX століття у єдності 5 періодів: 1-й період – 1900 – 1917 рр.; 2-й період – 1917 – 1920 рр.; 3-й період – 1920 – 1960-і рр.; 4-й період – 1970 – 1980-і рр.; 5-й період – 1991 – 1999 рр. Розкрито сутність образу героя та його інтерпретацію в шкільних підручниках з української літератури на сучасному етапі (2000 – 2017 рр.); Визначено причини, що впливали на концепцію героя: внутрішньодержавні (правові, освітні, методичні), особистісні (рівень сформованості національної свідомості, громадянської відповідальності, соціальної активності), ідеологічні (вплив державної ідеології, наявність у громадян сформованих політичних переконань); зміст формування героїчної особистості у спадщині українських педагогів (Г. Ващенко, В. Сухомлинського та ін.). Уточнено ключові поняття дослідження («герой» – це пасіонарна особистість, яка втілює моральні чесноти й етичні ідеали народу, серед яких – боротьба за певні ідейно-світоглядні цінності, переконання, у його вчинках і прагненнях відображається дух нації, епохи; «образ героя» – створення в художньому творі цілісної, національно-свідомої особистості, діяння якої спрямовані на боротьбу за рідну землю, народ, його незалежність, що набуває науково-ілюстративних, фактографічних та художніх ознак, істотні для автора; «підручник з української літератури» – багатофункціональна модель певного досвіду, що передусім залежить від педагогічної системи та державної політики конкретної історичної доби, є її своєрідним відображенням і впливає на принцип добору авторів та їх творів, на аналіз їх змісту, способи інтерпретації, а також на методичне забезпечення вивчення навчальної дисципліни). Подальшого розвитку у дослідженні набули: аналіз історіографії проблеми та джерельної бази дослідження; історико-педагогічні рефлексії щодо образу героя у контексті шкільного курсу української літератури; концепція героя пасіонарного типу (поєднує кращі людські особистісні якості з цінностями суспільства, що втілено в художніх творах українського народу); ідеї застосування досвіду патріотичного виховання молоді засобами української літератури, що здійснюється на прикладі вивчення образів героїв за допомогою технології розвитку критичного мислення та застосовується для інтерпретаційного аналізу художнього твору.

2. The study comprehensively analyzes the hero's historiography in Ukrainian literature and its interpretation in the school textbooks of the XX century as a scientific problem, its formation in art works and the domestic pedagogical theory, its interpretation in the school textbooks of the XX century, the formation of the personality of the XX century in the theory and practice of modern education system in Ukraine. The research is based on a chronological and historical approach to revealing the historiography of the hero's image in the process of development of verbal art, the reflection of these changes in Ukrainian literature school textbooks of the XX century. The systematic forming conceptual idea of the study is that changes in the interpretation of the hero's image in the Ukrainian literature school textbooks of the XX century took place in accordance with the socio-economic, political and ideological tendencies of each historical period and were a powerful means of upbringing patriotism and personality of a Soviet man. Heroic image in the study is considered as a significant tool for the formation of patriotic features of the individual, which led to the need to determine the effective forms of its study in the lessons of Ukrainian literature. The scientific novelty of the research we can see in those that first time in the national history of pedagogy: comprehensively and systematically considered the problem of the evolution of the image of the hero in Ukrainian literature and its interpretation in the school textbooks of the XX century; on the basis of available literature materials the structure of the heroic in the art works was generalized; the interdisciplinary nature of the study of the evolution of the hero's image in Ukrainian literature and its interpretation in the school textbooks of the XX century was highlighted; adaptation of the methodological tools of history, philosophy, culturology, literary studies, linguistics and other sciences has been made; the stages of formation and development of the image of the hero in the national verbal art were distinguished (hero-gods, demigods – fairy-tale heroes – heroic heroes, heroes of chronicles, legends, insults of Kyivan Rus's teachings –

heroes of dumas, historical songs, legends, Cossack chronicles, knights and guardians, national heroes in the works of classical literature – the image of a patriot-fighter for independence, an intellectual – «the Soviet hero», «the Red Army», «the Communist», the «worker» – the «ordinary», «degenerated» hero of the literary work – contemporary defender of Ukraine's sovereignty); the main stages of the interpretation of the image of the hero in Ukrainian literature school textbooks of the XX century were determined (stage I – imperial era (1900 – 1917); stage II – period of Ukrainian revolution (1917 – 1920); stage III – pre-war, military and post-war period (1920 – 1960), the IV stage – the «epoch of stagnation» (1970 – 1980), the first years of Ukrainian independence (1991 – 1999)); the main reasons that influenced the concept of the hero were found: internal (legal, educational, methodical), personal (level of formation of national consciousness, civic responsibility, social activity), ideological (influence of state ideology, presence of formed political convictions among citizens); the problem of formation of Ukrainian patriot in the state legislative acts, normative legal documents and pedagogical sources of the XX century was analyzed; the main stages of formation of educational views on the perfect personality of the XXI century and their reflection in normative legal documents of the state were determined; the modern interpretation of the image of the hero in Ukrainian literature school textbooks of the XXI century was learned; the ways of introducing the experience of previous generations in the formation of youth patriotism in the XXI century have been suggested by means of Ukrainian literature. The results of the research can be used in the scientific and educational-methodical field of modern education. An analysis of the theoretical and methodological foundations of the image of the hero in Ukrainian literature and its interpretation in the school textbooks of the XX century may form the basis for further historical and pedagogical research as well as the methodology of teaching Ukrainian literature at school. The materials of the dissertation work can be used in institutions of higher education in the process of developing educational courses on the history of pedagogy, ethnopedagogy, Ukrainian literature and methods of teaching of Ukrainian literature at school, Ukrainian folklore, mythology, as well as organizing methodological recommendations for patriotic and heroic upbringing of students and pupils. The teaching manual «The image of the hero in the art and pedagogical literature (XI – XX centuries)» was developed and implemented in the process of professional training of students of high

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кузь Володимир Григорович
2. Kyz Volodymyr Hryhorovich

Кваліфікація: д. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кузь Володимир Григорович

2. Kyz Volodymyr Hryhorovich

Кваліфікація: д. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Савченко Олександра Яківна

2. Savchenko Oleksandra Yakivna

Кваліфікація: д. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вовк Мирослава Петрівна

2. Vovk Myroslava Petrivna

Кваліфікація: д. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Панасенко Елліна Анатоліївна

2. Panasenko Ellina Anatoliivna

Кваліфікація: д. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Безлюдний Олександр Іванович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Безлюдний Олександр Іванович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.